

PRIAMO NAJBLIŽŠIE K PRAVDE

Milan S. Ďurica

Slobodní murári

včera a dnes

LÚČ

linea recta brevissima
priamo najbližšie k pravde

9

Milan S. Ďurica

Slobodní murári

včera a dnes

LÚČ
Ústav dejín kresťanstva
Bratislava
2007

© Milan S. Ďurica, 2007

© LÚČ, vydavateľské družstvo Bratislava, 2007

Všetky práva vyhradené.

Vydal LÚČ, vydavateľské družstvo Bratislava,
Špitálska 7, 813 59 Bratislava v roku 2007
ako svoju 646. publikáciu,
v edícii *linea recta brevissima* ako 9. publikáciu.
Jazyková úprava a korektúry Mária Vadilová

Prvé vydanie

50 strán

ISBN 978-80-7114-652-0

Úvod

V roku 1923 vyšla v Prahe neveľká knižočka s titulom *O významu a úkolech svobodného zednářství*. Jej autorom bol člen „spravedlivé a dokonale lože Jan Amos Komenský“ Dr. František Mašlaň, ktorý týmto zväzkom otváral edičnú sériu Epištoly demokracie. Ako vydavateľ figurovala na obálke „Sociální služba v Praze-Karlíně“. Aj na obálke, aj na titulnej strane boli jasne reprodukované hlavné symboly slobodomurárskych lóží: tri trojuholníky, kružidlo a uhlomer. Bola to publikácia určená na oboznamovanie širšej verejnosti so slobodomurárstvom.

V nej čítame :

„Dne 24. června 1717 (v den sv. Jana Křtitele, patrona starých hnutí stavitelských) utvořily čtyři lože anglické první **veleloži zednářskou** v Londýně, aby na základě starých usnesení a symbolů pracovaly společně jako stavitelé duchovní. Bez podpory státu a církve, na mnohých místech jen trpěno, jinde pronásledováno, vzrostlo svobodné zednářství z nepatrného hloučku svobodných zednářů anglických v mohutný spolek světový, k němuž náleží **vůdčí duchové a vladaři všech kulturních národů.**“ (s. 8)

V poznámke k tomuto textu vypočítava asi sto mien svetoznámych básnikov, spisovateľov, hudobných skladateľov, učencov, vládarov, štátnikov a iných významných osobností svetových dejín posledných dvoch storočí. Potom pokračuje:

„Po zrušení řádu jezuitského (1773), které bylo důsledkem agitace loží zednářských, pronikly ideje myslitelů anglických (Locke) a francouzských (Montesquieu, Voltaire, Rousseau) do všech zemí evropských i do Ameriky. Zednáři Benjamin **Franklin** a Jiří **Washington** zakládají **Spojené státy severoamerické** (1777) a po jejich vzoru zednáři francouzští, sdružení v klub ‚jacobínů‘, **prohlašují všeobecná práva lidská a občanská** (1789), která si proktestila cestu do ústavních listin všech států moderních“ (s. 14). „A Svaz národů, jež naznačil již ‚husitský‘ král **Jiří z Poděbrad** a poslední biskup Jednoty českobratrské **Jan Amos Komenský**, utvořil konečně po ‚přejítí vichřic hněvu‘ (1918) zednář **Wilson**, president Spojených států severoamerických. (...) Vždyť **Spojené státy evropské**, jejichž utvoření předpověděl francouzský básník Viktor **Hugo**, předseda druhého mezinárodního sjezdu mírového v Paříži (1848), jest myšlenka zednářská“ (s. 16 – 17).

Ak si uvedomíme, že už iba týmto autorom vypočítané historické momenty ako výdobytky svetovej slobodomurárskej organizácie – zrušenie jezuitského rádu, vznik Spojených štátov amerických, Francúzska revolúcia, vyhlásenie všeobecných ľudských a občianskych práv, talianske národné *Risorgimento*, ktoré ovplyvnilo aj národné hnutia v strednej Európe, potom založenie Spoločnosti národov a myšlienka Európskej únie – musíme cítiť potrebu, bližšie sa oboznámiť s tou organizáciou, poznať jej his-

torické korene, jej ideologické základy a jej hlavné ciele a prostriedky na ich realizovanie.

Historické korene slobodomurárstva

Hneď na začiatku treba povedať, že o historickom pôvode slobodomurárstva nepodarilo sa doposiaľ dosiahnuť bezpečne fundované zistenia. Jednou z hlavných príčin je sama povaha čo najprísnejšieho tajomstva, ktorým sa vždy zahaľovali slobodomurárske lóže. Preto vážni autori delia dejiny slobodomurárstva na dve presne vymedzené obdobia. O **historickom** slobodomurárstve hovoria iba počnúc rokom 1717, keď sa štyri anglické nezávislé lóže v Londýne zjednotili a utvorili prvú Veľkú lóžu na čele s veľmajstrom Antonom Sayerom. Tento rok sa považuje v bežnej literatúre za počiatok novodobého slobodomurárstva. Ale už sám fakt, že tú Veľkú lóžu vytvorili štyri predtým jestvujúce lóže – boli to Lóža sv. Pavla so sídlom v hoteli Hus, Lóža hotela Koruna, Lóža hotela Jablň a Lóža taverny U Romana – jasne dokazuje, že išlo iba o nový typ organizácie, nie o skutočný počiatok lóžových združení. Preto už prvé vedúce osobnosti týchto lóží novších čias sa usilovali vsunúť čo najhlbšie do dejín počiatky hnutia. Autor prvých štatútov (*Constitutions*) Veľkej lóže, kazateľ presbyteriánskych Škótov

v Londýne Dr. James Anderson, do toho základného dokumentu včlenil fantastické legendy, podľa ktorých slobodomurárstvo sa odvádza od najstarších biblických a orientálnych postáv, počnúc Matuzalemovým synom a Noemovým otcom Lamechom, cez gréckeho boha obchodu Hermesa a židovského patriarchu Abraháma až po kráľa Dávida a jeho syna, slávneho Šalamúna, staviteľa jeruzalemského chrámu. Práve od staviteľov toho chrámu, ktorých Šalamún zamestnal vraj na 40-tisíc a ktorí sa po dokončení stavby rozišli po celom vtedy známom svete, teda aj do Európy, Anderson odvádza najstaršie združenia murárov. Podobne si privlastňujú rytiersky rád templárov, založený v roku 1119 v Jeruzaleme, pretože ich prvé sídlo bolo pri Šalamúnovom chráme. Tragická obeť francúzskeho kráľa Filipa Pekného, ktorý zneužil slabosť pápeža Klementa V., posledný veľmajster rádu templárov Jacque de Molay, upálený v Paríži 18. marca 1314, je podnes v mnohých lóžach uctievaný ako mučeník za slobodomurársku ideu.

Tieto chronologicky často protirečivé kombinácie čoskoro vzbudili pochybnosti u vzdelanejších slobodomurárov, ale až v 19. storočí najmä zásluhou nemeckých historikov sa od nich slobodní murári vyslovene dištancovali. Ostáva však skutočnosťou, že podrobný plán Šalamúnovho chrámu sa podnes zachováva v slobodomurárskych lóžach ako posvätný symbol.

Čo nám však hovoria historicky zistené skutočnosti?

Dejiny nás učia, že od najstarších čias stavitelia dôležitých budov tak sakrálneho, ako aj profánneho charakteru boli muži mimoriadneho nadania a geometrických znalostí, ktorí sa zoskupovali do užších spoločenstiev a zaväzovali sa prísahami, že neprezradia iným svoje stavebné tajomstvá. V európskom priestore sa v stredoveku označovali názvami *caementarii*, *latomii*, ale aj *massonerii*. Neskôr nachádzame názov *sculptores lapidum liberorum* po nemecky *Freistein-Maurer* (1212), a v 14. storočí už aj *lathomos vocatos fre-maceons* (1396) a *franc-macons*. Vyberali si ich iniciátori stavieb, teda v staroveku cisári a králi, potom aj pápeži, biskupi a hlavne opáti, ktorí zasväcovali svojich mníchov do stavebného umenia a často si ich brali so sebou pri otváraní nových kláštorov. Románsky štýl najstarších kláštorov sa právom označuje ako „katólicky“. Bol umeleckým odrazom hlbokou vierou zjednoteného duchovného spoločenstva už podstatne pokresťančenej Európy. Na britských ostrovoch to bol kráľ Alfréd Veľký (872 – 900), zakladateľ školy, z ktorej sa vyvinula Oxfordská univerzita. Po spustošení rímskeho kultúrneho bohatstva v Británii anglo-saskými okupantmi sa usiloval pozdvihnúť kultúrnu úroveň svojho kresťanského kráľovstva aj tým, že podporoval rozvoj vedy a stavebníctva. V Ríme pápež Silvester II. (999 – 1003),

predtým benediktínsky mních, ktorý navštevoval arabské školy v španielskej Cordobe, si získal také vedomosti v prírodných vedách, že ho považovali za najvzdelanejšieho muža toho času. Potom prišla gotika ako prejav viery racionalizovanej filozoficko-teologickým myslením a túžiacej po preniknutí najhlbších tajomstiev Božieho zjavenia. Za jedného z hlavných inšpirátorov nemeckej gotiky sa považuje kolínsky biskup sv. Albert Veľký (1205 – 1260), ktorému sa pripisuje aj projekt kolínskej katedrály. Také mohutné stavby, akými gotika od 12. do 16. storočia zošľachtila tvár celej Európy, prirodzene vyžadovali solídnu organizáciu stavebných majstrov a ich robotníkov, ktorých architekti museli školiť, kontrolovať a udržiavať v uzavretých spoločenstvách viazaných mlčanlivosťou o výrobných tajomstvách. V prevažne mníšskom prostredí sa preto utvárali bratstvá (*confraternitates*) stavbárov, pomenované podľa svätých patrónov. V 15. storočí sa tieto bratstvá osamostatňovali od kláštorov a spájali sa do vyšších zoskupení. Zdá sa, že to boli stavbári dómu v Štrasburgu, ktorí sa ako prví v Nemecku nazvali slobodnými murármi (*franc-maçons*). Z francúzskeho jazyka prevzali aj výraz *lóža*, ktorým sa označovalo miesto tajných zhromaždení, a potom aj samotné zhromaždenia, na ktorých majster poučoval svojich pracovníkov, rozdeľoval im úlohy a kontroloval postup práce. Boli to jed-

noduché šopy, robotnícke prístrešia, ba v teplých obdobiach aj lístím zastrešené priestory vo voľnej prírode, kde však osobitní strážcovia znemožňovali prístup nezasväteným osobám. Pretože prakticky všetci tí stavbári boli negramotní ľudia – nemali ani príležitosť, ani čas, aby sa naučili písať a čítať – dorozumievali sa symbolmi, ktorých význam bol ich tajomstvom. Tento starý dorozumievací systém symbolov im zdokonalil práve biskup Albert Veľký počas stavby dómu v Kolíne. Popri tajomstvách architektúry títo slobodní murári pestovali aj tajné numerologické tradície, odvodené od antických ezoterických filozofií a kabalistických výpočtov, vychádzajúcich zo židovskej gnózy, z kabaly a z alexandrijsko-rímskeho neoplatonizmu. Odtiaľ osobitná úcta k číslam 3, 5, 7 a 9, ako aj k zlatej, modrej a bielej farbe.

Najstaršie zachované konštitúcie slobodných murárov dokumentujú ich prísne náboženské založenie. Tak napríklad anglická konštitúcia, ktorá sa datuje medzi roky 1427 a 1444 ustanovuje, že „tí, ktorí poznajú a vykonávajú umenie, musia si uctiť Boha a Cirkev, ako aj majstra, u ktorého slúžia, kdekoľvek sa nachádzajú na zemi či na mori, a kamkoľvek idú. (...) Ty musíš tiež milovať svojich súdruhov. Tak to žiada umenie a takto to musí byť.“ V dokumente *Umenie štyroch korunovaných* zase čítame: „Teraz prosme Boha všemohúceho a jeho matku, sladkú Pannu Máriu, aby nám po-

máhali zachovávať tieto ustanovenia a tieto body za všetkých okolností, ako kedysi štyria svätí mučeníci, ktorí sú ozdobou spoločenstva.“ To sa vzťahovalo na mučeníkov, ktorí boli sochári – teda stavbári – v rímskej Panónii, na južnej strane Dunaja, a ktorým cisár Dioklecián okolo roku 300 rozkázal urobiť sochu rímskeho boha Eskulápa. Pretože už boli kresťanmi, odmietli vykonať cisárov príkaz, a preto boli umučení.

Z toho, čo sme uviedli, vyplýva, že bratstvá stavbárov, ba aj lóže vyslovene slobodných murárov už jestvovali v európskych krajinách počas celého stredoveku, a najmä od 14. – 15. storočia.

Dôležitými faktormi vo vývoji týchto stavbárskych spolkov a ich zoskupení boli na jednej strane humanistické myšlienkové prúdy a renesančné tendencie vo výtvarnom umení, na druhej strane zas stredoveké heterodoxné náboženské sektárstvo. Obidvoje sa ľahko infiltrovalo práve do tých stavbárskych združení, ktoré sa za stavbami pohybovali po rozličných krajinách a boli chránené svojou spoločenskou prestížou i svojím charakterom tajných spoločností. Mnohí príslušníci siekt nachádzali bezpečný azyl práve v lóžach, kde sa pozeralo hlavne na to, či je uchádzač schopným pracovníkom. Ak ním bol, lóža mu poskytla prácu, živobytie i ochranu. A tak v mnohých sakrálnych stavbách z 13. a najmä zo 14. storočia už si niektorí umelci dovoľovali na menej viditeľných

plochách namaľovať alebo plasticky zvýrazniť nielen svoje tajné slobodomurárske symboly, ale aj bohorúhavé náznaky a scény, inšpirované heretickými sektami. S návratom ku klasickým formám umenia – podstata renesancie – prišiel aj návrat k pohanskému mysleniu.

Ale najtvrdší úder celej stáročnej tradícii kresťanských stavbárov dal západný cirkevný rozkol anglickej, nemeckej a švajčiarskej reformácie. Reformácia a jej bezprostredné následky takmer úplne paralyzovali dovtedy kvitnúce sakrálné stavbárstvo. Nestavali sa nové kostoly, a tým menej nové kláštory. A potom v sedemnástom storočí prišla ešte aj Tridsaťročná vojna (1618 –1648). Lóže zostávali bez práce, postupne sa stenčovali a časom z najväčšej časti zanikli. Francúzsky kráľ Ľudovít XIV. v roku 1707 zakázal akýkoľvek styk medzi nemeckými lóžami a ich strediskom v Štrasburgu, ktorého sa zmocnili Francúzi. O štvrt' storočia neskôr nemecký cisár Karol VI. svojím ediktom zrušil veľkým lóžam mnohé osobitné práva a privilégia.

Táto situácia priviedla najprv anglické lóže k tomu, že už od roku 1618 začali prijímať za svojich členov aj nestavbárov, ktorých nazývali *accepted masons*, prijatými, pridruženými murármi. Tým sa lóže z profesionálnych spoločností postupne stávali viac združeniami významnejších osobností, bohatých a vzdelaných ľudí, ktorí zaisťovali

ich pretrvávajúce v čase, ale svojimi filozofickými názormi, o ktorých na zasadaniach debatovali, dávali im celkom nový, od pôvodného odlišný obsah. Odrazilo sa to aj v zmenách stanov, ktoré už nevyžadovali od nových členov, aby boli murármi, ale stačilo, aby boli schopní akýmkoľvek spôsobom podporovať umenie. Tak sa z niekdajších konštitúcií časom zachovali iba články, ktoré zaväzovali členov ku hlavným povinnostiam vernosti, podriadenosti a tajnosti. Toto obdobie podstatných premien – približne druhá polovica 17. storočia – nazývajú historici prechodným obdobím medzi stredovekým a novovekým slobodomurárstvom. Za vznik novodobého slobodomurárstva, ako sme videli, sa považuje založenie prvej Veľkej lóže v Londýne v roku 1717.

Novoveké slobodomurárstvo

Podobne ako pôvodné stredoveké korporácie murárov niesli vo svojich konštitúciách, vo svojich rituálnych zvykoch a pravidlách, ako aj v celom podstatnom zameraní odraz všeobecnej katolíckej viery a z nej vyplývajúcej etickej životosprávy, tak aj novoveké slobodomurárstvo dostalo do vena veľmi markantný odraz vtedajšej spoločenskej situácie. Už prechodné obdobie, ako sme naznačili, nieslo pečať rozpadu západnej jednoty Katolíckej cirkvi.

Začali ju rozleptávať stredoveké heterodoxné hnutia, zoskupenia a sekty, ale nie menej k nej prispeľo tiež obdobie humanizmu a renesancie, ktoré zachvátilo aj najvyšších predstaviteľov Cirkvi. Bol to návrat ku gréckej a rímskej kultúre, s ktorým prenikala do myslenia a konania aj pohanská mentalita, zatievajúca Kristovo poslanstvo Božieho kráľovstva. Odrazilo sa to v životnom štýle vysokých cirkevných hodnostárov, nevynímajúc i niektorých pápežov, a to vyvolávalo nové reformné hnutia a proticirkevné postoje. Počas 16. storočia vyvrcholila táto odstredivá tendencia v definitívnom odtrhnutí sa protestantských náboženských spoločenstiev Lutherových a Kalvinových nasledovníkov, z ktorých anglický kráľ Henrich VIII. išiel tak ďaleko, že so svojím parlamentom z politickej moci založil vlastnú Anglikánsku cirkev. Vieme, že reformácia podnietila dlhoročné náboženské vojny a revolúcie takmer vo všetkých štátoch vtedajšej Európy, čo zase vyvolalo také vzájomné odcudzenie sa a takú hlbokú nenávisť medzi kresťanmi, že tak na jednej, ako aj na druhej strane sa nezastavili ani pred neslýchaným násilím, trýznením a vraždami svojich protivníkov. Začiatkom 18. storočia už prakticky celá anglická šľachta – a podobne to bolo i v Nemecku – nielen viac necítila jednotu s nástupcom sv. Petra, ale videla v rímskej Cirkvi svojho úhlavného nepriateľa, proti učeniu ktorého neváhala vydávať a uplatňovať i najtvrdšie zákony, nevynímajúc kruté muče-

nie a trest smrti. Toto všetko nemohlo nepoznačiť aj novozaložené slobodomurárstvo.

Preto počnúc prvou Veľkou lóžou v Londýne, sa ich hlavnou činnosťou stali filozofické debaty, ovplyvňované vtedajšími filozofickými prúdmi posthumanistického racionalizmu, ktorý kvitol vo Francúzsku (od Descartesa s jeho matematickým racionalizmom až po Montesquieua, už osvietenského deistu), ale hlavne v duchu domácich anglických filozofov. Tam mali Francisa Bacona (1561–1620), ktorý svojou metodológiou v základnom diele *Novum Organum* ukazoval, ako prekonať klasický i školastický aristotelizmus, a viedol k mechanicistickému chápaniu sveta ako jedinému a nevyhnutného noetickému základu pre vytvorenie kráľovstva človeka (*regnum hominis*). Thomas Hobbes (1588–1679) rozvinul Baconove myšlienky a svojím mechanicistickým materializmom už celkom odmietol uznať existenciu duše i Boha. Nakoľko však pre ľudské konanie potreboval udať dajakú etickú normu, našiel ju v najvyššej autorite štátu, ktorému pripísal ničím neobmedzenú moc. John Locke (1632–1704) zase, vychádzajúc z Descartesa a z Hobbesa, sa dopracoval ku gnozeologickému empirizmu, ktorý ho priviedol k obrane osvietenskej tolerancie, ale iba v „racionálnom kresťanstve“. Nebolo náhodou, že F. Bacona, ktorý mal určite úzke styky s vtedajšími anglickými príslušníkmi tajného spolčenstva

Ružokrížovcov (*Rosenkreuzer*), viacerí starší autori považovali dokonca za zakladateľa novšieho slobodomurárstva. Lockove myšlienky zo štyroch *Listov na obranu tolerancie* boli prevzaté a včlenené Andersonom do prvých konštitúcií londýnskej Veľkej lóže. Preto ho slobodomurári podnes považujú za jedného z hlavných inšpirátorov novodobého slobodomurárstva, aj keď formálne nemohol byť členom prvej Veľkej lóže. Z týchto prameňov čerpali zakladatelia slobodomurárstva svoju filozofiu i svoj svetonáhľad, ktorý už od prvoti bol vzdialený kresťanskému chápaniu človeka i sveta.

Nemohli však zabúdať aj na druhú zložku starého slobodomurárstva, ktorého symboly a rituály sa cítili povinní zachovať. Preto sa snažili o svojskú, eklektickú syntézu pôvodných staropohanských, židovských, egyptských a iných ezoterických gnostických tradícií, ktoré vždy tvorili dôležitú zložku murárskych tajomstiev. Zvýraznili to aj zavedením židovského letopočtu „od stvorenia sveta“, ktorého sa podnes pridržiavajú. Od samých počiatkov prijali do nových lóží viacerých známych ružokrížovcov, členov tajného bratstva pansofistických hľadačov „kameňa múdrosti“, alchymistov a teozofistov. Ich snom bola ideálna spoločnosť, ktorá by zaručila všetkým ľuďom úplnú blaženosť. Prácou na zošľachtení prírody sa usilovali o dokonalé zreformovanie celého sveta.

Patril k nim aj Jan Amos Komenský (1592 – 1670). Počas svojho pobytu v Londýne v rokoch 1641 – 1642 Komenský napísal dielo *Via lucis* (1642), ktoré obsahuje nielen najpodstatnejšie články konštitúcií neskoršej Veľkej lóže londýnskej, ale aj slobodomurárske hlavné symboly. Hovorí o „Chráme múdrosti“, o zjednotení všetkých humanistických spoločenských na svete, o nutnosti odstrániť „Antikrista“ (ako on nazýva pápeža) a s ním aj moc Katolíckej cirkvi. Už predtým sa podujímal na „stavbu chrámu Šalamúnovho a Ezechielovho“ ako chrámu múdrosti podľa zásad, ktoré ustanovil „Najvyšší architekt sveta“. Na titulnú stranu svojho neskoršieho diela *Pansophiae prodromus* (1644) dal vyryť obraz Kráľovnej múdrosti Panagie, pri ktorej nohách ležali slobodomurárske symboly kružidlo, trojuholník a kniha. Počas svojho pobytu v Uhorsku sa Komenský zdôveril Žigmundovi Rákocimu so svojím plánom založiť pansofistickú školu a tajnú spoločnosť svetla (*Collegium lucis seu Secta Heroica*). Český slobodomurár, vládny radca R. J. Vonka dôsledným porovnávacím rozborom Komenského diel v roku 1931 dokázal, že Andersonova konštitúcia *Staré povinnosti slobodných murárov* obsahuje nielen príbuznosť, ale aj celé doslovné pasáže prevzaté z Komenského. Preto ho právom pokladajú, podobne ako Francisu Bacona, za jedného zo zakladateľov moderného slobodomurárstva.

Tým, že do dávnych tradícií lóží patrila aj vzájomná úcta a z nej vyplývajúca tolerancia medzi „bratmi“, mohli sa slobodomurári vyhnúť striktne logickým protirečeniam, pretože stačilo rozlíšiť medzi teoretickým náhľadom, ktorý musel byť tolerovaný, a osvedčenou etickou praxou vernosti, vzájomnej pomoci a mlčanlivosti.

Ako sme už spomenuli, v roku 1722 nový člen londýnskej Veľkej lóže, Dr. James Anderson bol poverený pripraviť jej Konštitúciu (ústavu), v ktorej predstavil dejiny slobodných murárov, ich povinnosti a organizačnú štruktúru lóže. Pri definovaní základných povinností slobodného murára sa tam jasne uzákoňuje, že „v ďalekej minulosti sa síce predpisovalo kresťanským murárom, aby zachovávali prikázania kresťanského náboženstva podľa toho, v akej krajine na nachádzali. Odteraz sa im však neukladá nijaké náboženstvo, okrem toho, na ktorom sa zhodnú všetci ľudia, a necháva sa im úplná sloboda čo do ich osobnej mienky. Ich náboženstvo pozostáva v tom, aby boli dobrými a lojálnymi ľuďmi, čo znamená čestnými a spoľahlivými ľuďmi, nech je už akýkoľvek rozdiel medzi ich pomenovaniami alebo ich presvedčením. Lebo takto slobodomurárstvo sa stane centrom jednoty a prostriedkom na ustanovenie priateľských vzťahov medzi ľuďmi, ktorí bez neho by zostali natrvalo navzájom oddelení“.

Z tohto základného zákona vychádzajú potom všetky ostatné povinnosti slobodomurára, ktoré sa

časom v rozličných krajinách, ba i v tej istej krajine v rozličných lóžach môžu aj meniť, ako sa aj dosť často menili a menia. Aj preto nemožno hovoriť o jedinom slobodomurárstve, lebo v jeho lone sa za tých uplynulých takmer tristo rokov vyvinuli rozličné tendencie, aj odtrhnutia jednotlivých lóží od ich hierarchicky nadriadených veľkých lóží. Tie odtrhnuté lóže si časom vytvorili vlastné veľké lóže, ktoré sa navzájom neuznávajú a nepriznávajú iným lóžam spoločenstvo, teda charakter opravdivých slobodomurárskych lóží. Toto už je však ich vnútorným organizačným problémom.

Všetkým je ale spoločné odmietanie akéhokoľvek zjaveného náboženstva, najmä Katolíckej cirkvi, ktorá sa zakladá na zjavení Božieho Syna Ježiša Krista. Pojem „Veľký Architekt Vesmíru“, ktorým slobodomurári označujú akúsi najvyššiu silu v prírode, nemá nič spoločné s jediným Bohom v troch osobách, ktorého vyznáva Katolícka cirkev, pretože ho vysvetľujú ako čosi imanentné v mechanizme vesmíru v zmysle filozofického deizmu. Pritom sa usilujú propagovať nové *Náboženstvo svetovej jednoty*, ako to vyhlásili na veľkom zhromaždení v Pittsburgu 28. – 31. augusta 2000, ktoré bolo jednou z príprav na 55. zasadanie Generálneho zhromaždenia Organizácie Spojených národov. Medzi zakladateľmi tohto nového svetového náboženstva sú známe osobnosti ako Michail Gorbačov, vtedajší generálny tajomník Organizá-

cie Spojených národov Kofi Annan a jeho predchodca Robert Muller, juhoafrický protestantský arcibiskup Desmond Tutu a suspendovaný katolícky profesor teológie Hans Küng. Na zakladajúcom zhromaždení tejto Iniciatívy spojených náboženstiev, ktoré sa konalo v sídle Organizácie spojených národov v New Yorku, sa zúčastnilo vyše tisíc náboženských vodcov z celého sveta, s výraznou účasťou hnutia New Age. Hlavným cieľom tohto nového náboženstva je odstránenie Rímskokatolíckej cirkvi a pápežstva.

Z historického hľadiska musíme ešte poukázať na dôležitú skutočnosť, že formálne založené novodobé slobodomurárstvo našlo vo svete mimoriadnu ozvenu. Už v najbližších desaťročiach možno povedať zaplavilo všetky štáty Európy, ba v druhej polovici 18. storočia sa rozšírilo aj v severnej, strednej i v južnej Amerike, v Indii, Číne i Afrike. V Nemecku sa doň včlenila aj tajná organizácia Iluminátov, ktorých založil podľa vzoru jezuitského rádu ingolstadtsky profesor cirkevného práva Adam (v Slobodomurárskom lexikóne je udaný ako Adolf, v súčasnej ružokrížovskej literatúre ako Christian) Weishaupt v roku 1776. Jeho úmyslom bolo bojovať proti jezuitom a proti Katolíckej cirkvi im podobným spôsobom, hlavne prísnou formáciou študentov (noviciát) so strašnými prisahami o tajomstvách učenia a vyžadovaním absolútnej poslušnosti, aby ich potom vie-

dol k „novému poriadku“ racionálnej dokonalosti s vylúčením akejkolvek autority Cirkvi alebo štátu. Weishaupt si získal aj takých prívržencov ako Johann Wolfgang Goethe a Johann Gottfried Herder, ktorý už aj predtým bol slobodomurárom.

Slobodní murári na Slovensku

Nás však iste zaujíma, či a kedy sa dostalo slobodomurárstvo aj na Slovensko. Do Bratislavy sa slobodomurárstvo dostalo z Viedne, kde v roku 1742 vznikla prvá lóža *Aux trois Canons*. Jej členom bol aj manžel Márie Terézie František I. Štefan Lotrinský, ako aj celý rad uhorskej šľachty. Nech stačí spomenúť mená ako Apponyi, Bánffy, Batthyány, Esterházy, Pálffy, Teleki, neskôr aj Lónay, Dessewfy, Kossuth (Košút), titulárny biskup Hyacint Ján Rónay (pôvodne Leitzinger) a mnohí iní. Takisto medzi prvých členov viedenskej lóže patril maďarský Bernolák – osvietenký spisovateľ Juraj Bessenyei. Slobodomurármi boli aj dobrodruh a kráľ Madagaskaru Móric Beňovský (1746 – 1786), slovenský jakobín Jozef Ch. Hajnóci (1750 – 1795) a iní. O niekoľko rokov – presný rok pramene neudávajú, ale bolo to určite v štyridsiatych rokoch – založili prvú lóžu aj v Bratislave. O 40 rokov neskôr už mala Bratislava, vtedy ešte pomerne malé mesto s 29-tisíc obyvateľmi, štyri slobodomurárske

lôže. Druhá vznikla v roku 1770 a mala názov *Zur Verschwiegenheit*, tretia s názvom *Zur Sicherheit* bola založená v roku 1777. V roku 1782 vznikla štvrtá lôža *Zur Vereinigung*. Potom v roku 1784 viedenské lôže založili Veľkú krajiniskú lôžu rakúsku.

Cisárovná Mária Terézia (1717 – 1780) nemala v láske slobodomurárov a vydala niekoľko nariadení, ktorými obmedzovala ich rozvoj. Jej syn Jozef II. (1741 – 1790) netajil svoje sympatie k ideám slobodomurárstva, ba uvažoval aj o formálnom vstupe do lôže. Neurobil to iba z politických dôvodov. V roku 1785 vydal dekrét, ktorým vzal pod svoju ochranu slobodných murárov, ale ako to bolo v jeho štýle, presne im predpísal prípustný počet lôží a v nich maximálny počet členov. Pre Viedeň ustanovil najviac tri lôže, z ktorých každá nesmela mať viac ako 180 členov. Keď potom v roku 1794 nemecký cisár František II. (1768 – 1835) dal odhlasovať na sneme v Regensburgu zákaz všetkých tajných spoločností v ríši, od roku 1797 boli rozpustené aj lôže v Rakúsku. Postupne sa potom obnovili až po revolučných rokoch 1848 – 49. V roku 1861 vznikla v Budapešti maďarská loža *Szent István*, ktorej členmi boli významní grófi ako Teodor Csáky, István Csáky, Eduard Károlyi, János Teleki, István Esterházy, Lajos Levis, barón Adalbert Vay a iní. O dva roky neskôr v Ženeve maďarskí emigranti založili lôžu Ister, ktorú viedol generál Georg Klapka. Po rakúsko-maďar-

skom vyrovnaní sa ministerským predsedom stal slobodomurár Gyula Andrásy.

V Bratislave vznikla v roku 1869 už podľa nového uhorského spolčovacieho zákona, ktorý presadil Gyula Andrásy (1823 – 1890), ďalšia lóža *Zur Wahrheit*, od ktorej sa v roku 1902 odčlenila obnovená lóža *Zur Verschwiegenheit*. Podľa niektorých prameňov gróf F. Pulszky s barónom A. Nyárym mali v roku 1870 založiť v Bratislave *Ungarische Symbolische Johannes-Loge*, ktorú však slobodomurárske pramene neregistrujú. Pravdepodobne sa krátko po založení včlenila do veľkej lóže *Großorient von Ungarn*, v ktorej sa v roku 1871 združili štyri menšie lóže. V roku 1874 sa utvorili v Bratislave ďalšie dve lóže: *Zukunft* a *Sokrates*, ktoré patrili pod Viedeň. V nasledujúcom roku vznikli v Bratislave ešte dve lóže: *Schiller* a *Eintracht*. Potom do konca 19. storočia tu vznikli lóže: *Treue* (1888), *Goethe* (1892), *Lessing zu den drei Ringen* (1897) a *Pionier* (1898). Až v roku 1902 vznikla v Bratislave odlúčením od spomenutej nemeckej lóže *Zur Verschwiegenheit* prvá maďarská lóža *Testvériség*. V Bratislave zriadili tiež pracovné stredisko pre Uhorskú symbolickú veľkú lóžu, v ktorom pracovali aj niektoré viedenské pohraničné lóže. V roku 1909 sa k tomu stredisku pričlenila nová pražská lóža *Hiram zu den drei Sternen*. Založil ju český zubný lekár Alfréd Baštýř, ktorý bol od roku 1901 členom bratislavského Orien-

tu *Zukunft*, spolu s inými českými a nemeckými členmi nemeckých lóží v Prahe i v Bratislave. Jedným zo zakladajúcich členov tejto pražskej lóže bol aj V. Pasovský z bratislavskej lóže *Humanitas*. Nemecké lóže v Bratislave sa neprestali rozmnožovať aj v prvých dvoch desaťročiach minulého storočia. V roku 1907 vznikla lóža *Kosmos*, v roku 1913 *Wahrheit*, v roku 1914 *Gleichheit* a v roku 1917 *Fortschritt*. Všetkých 14 bratislavských lóží sa 8. decembra 1918 vlialo do Veľkej lóže vo Viedni. V roku 1914 na území Slovenska sa nachádzalo 14 lóží so 477 členmi z celkového počtu 102 lóží a 7 370 členov v celom Uhorsku.

Na východnom Slovensku prvú slobodomurársku lóžu založili v Prešove ako odbočku varšavskej lóže v roku 1761 (podľa iných prameňov to bolo v roku 1770). Mala názov *Zum tugendhaften Reisenden* a čoskoro sa stala materskou lóžou spišského i stredoslovenského slobodomurárstva. Z nej vyšli lóže v Spišskej Sobotě, Ľubici, Kežmarku, Kremnici (*Der tugendhaften Menschenfreude*, 1774), Banskej Bystrici (*Zur gekrönten Hoffnung*, 1781) a Banskej Štiavnici. Na Spiši lóže organizoval evanjelický kazateľ Samuel Augustín ab Hortis a Ján Brüderlein. Členmi spišských lóží boli napríklad chirurg Ján Mikuláš Schmied, ekonóm Jakub Láni, Andrej Ján Cirbes, lekárnik Weber a ekonóm hradu Stará Ľubovňa Rembecký. V roku 1880 lekár J. Sontág, člen lóže *Sv. Štefana* v Budapešti, založil v Spišskej No-

vej Vsi lóžu *Tatra*, ktorá sa však rozišla v roku 1889. V Prešove v roku 1781 Ján Splény založil ďalšiu lóžu *Zum schlafenden Löwen*. Z iniciatívy grófa T. Csákyho sedem majstrov z lóže *M. Corvin* v Budapešti založilo v roku 1870 lóžu *Haladás* v Košiciach. Táto sa vyznačila tým, že ako jediná na území Slovenska získala Veľký patent priamo od Veľkého Orientu v Paríži. Aj v Banskej Bystrici v roku 1878 založili lóžu *Felvidék*. V roku 1902 deväť majstrov z košickej lóže *Resurrexit* založilo v Prešove ďalšiu lóžu *Thököli Imre*. Lóžu *Der tugendhaften Menschenfreude* v Kremnici viedol Ján Červeňanský a jej sesterskú lóžu v Banskej Štiavnici evanjelický kazateľ František Trenčiansky. V Lučenci vznikla v roku 1878 lóža *Phoenix*, ktorá pôsobila iba približne desať rokov. Podobne v roku 1909 založili vo Vrútkach lóžu *Észak* (najprv sa mala volať Grünwald Béla alebo Wesselényi). Lóža *Gömör* vznikla v roku 1911 v Rimavskej Sobote. Veľmi krátke trvanie mali lóže v Nových Zámkoch (*Concordia*, 1871 – 1878) a v Žiline (*Fraternitas*, 1874 – 1887). Boli to však napospol, ako sme videli, lóže nemeckého obyvateľstva s výnimkou ojedinelých novších maďarských lóží, ktoré vykazovali oveľa menší počet členov a pomerne aj slabšiu verejnú činnosť.

V roku 1915 v Uhorsku bolo 82 lóží, ktoré mali 7 370 členov, z toho na Slovensku 477. Národné uvedomení Slováci sa členstvu v lóžach vyhýbali. Iba výnimočne sa tam našiel nejaký Slovák. Tak

napríklad podnikateľ Kornel Stodola (1866 – 1946) bol členom lóže *Észak* (Sever) vo Vrútkach. Do tejto lóže prestúpil z banskobystrickej lóže aj Peter Makovický (1824 – 1911) a v roku 1914 bol do nej prijatý maliar Peter Július Kern (1881 – 1963). Keď v roku 1910 maďarskí „reformní“ slobodomurári založili protikatolícky časopis „Világ“ (Svet), v ktorom čoskoro uverejnili otvorený list Istvánovi Tiszovi s výzvou, aby na troskách uhorského agrárneho feudalizmu vytvoril „občiansku spoločnosť“, medzi získanými 300 signatármi boli aj mená troch slovenských podnikateľov. Najmä od posledných rokov 19. storočia a v období pred 1. svetovou vojnou maďarské lóže vyvíjali veľmi intenzívnu protikatolícku a protikresťanskú činnosť presadzovaním proticirkevných zákonov, tlačou, ako aj zakladaním laických škôl. V októbri 1910 Veľká lóža Uhorska vypracovala projekt na systematické rozširovanie lóží po celom Uhorsku, ktorý predvídal založenie nových lóží aj v Komárne, Šahách, Banskej Štiavnici, Kremnici, Spišskej Novej Vsi, Levoči. Popri lóžach sa mali zakladať aj rozličné kultúrne a filantropické spolky – „kruhy“, o ktorých verejnosť nemusela vedieť, že sú slobodomurárske. Takým bol napríklad „Galileiho kruh“ v Budapešti, na ktorom Milan Hodža (1878 – 1944) v roku 1911 prednášal o národnostnej otázke. Na prednášky v tomto klube chodili aj slovenskí študenti. Nebolo to iste náhodou, že

hlasistický časopis „Prúdy“ odporúčal svojim čitateľom slobodomurársky „Világ“. Na území Slovenska sú známe filiálky budapeštianskeho „Spolku voľnomyšlienkarov“, ktoré vznikli v Košiciach a v Banskej Štiavnici. Pri kežmarskej lóži založili ženský spolok a oživilí aj odbočku maďarského „Slobodného lycea“, ktoré vzniklo už v roku 1883. Vo Vrútkach lóža *Sever* založila odbočku Spoločnosti pre šírenie znalosti. V Prešove takúto činnosť rozvíjal Martinovičov kruh. Tieto spolky tak šikovne maskovali svoj slobodomurársky charakter, že napríklad v Bánovciach v takejto odbočke v roku 1914 raz prednášal aj mladý kaplán Dr. Jozef Tiso (1887 – 1947). Členmi uhorských lóží boli aj Karol A. Kuzmány (1806 – 1866), Kornel Stodola (1866 – 1946) a Andrej Žuffa (1856 – 1919).

Po založení Česko-Slovenskej republiky (ktorá bola z podstatnej časti dielom svetového slobodomurárstva), ba vlastne ešte dva dni pred jej založením, 26. októbra 1918 pätnásť českých členovia nemeckej lóže *Hiram* založili prvú českú lóžu *Jan Amos Komenský*. Podriadili ju francúzskej veľkej lóži *Grand Orient de France*. Do nej vstúpil po návrate do Prahy aj Dr. Edvard Beneš (1884 – 1948), (ktorý už v Paríži bol členom lóže *Shakespeare*), ako aj jeho osobný sekretár Jiří Sedmík. Členom tejto lóže bol aj Dr. Štefan Osuský. Aj Milan Rastislav Štefánik (1880 – 1919) bol členom jednej z nemeňovaných parížskych lóží.

Ale už predtým taliansky slobodomurár Ugo Dadone sa počas vojny nachádzal v Prahe „v neoficiálnych službách talianskeho konzulátu“ a po vstupe Talianska do vojny musel opustiť Rakúsko. Ale v roku 1918 sa vrátil do Prahy ako tlačový atašé veľvyslanectva. Hneď inicioval vstup talianskeho slobodomurárstva škótskeho rítu do nového česko-slovenského štátu. Talianskej vláde – tiež v rukách slobodomurárov – išlo totiž o to, nenechať Francúzom výlučný vplyv na politiku nového česko-slovenského štátu. Dadone si čoskoro získal redaktora Františka Sísa, s ktorým zorganizoval prijatie niekoľkých českých mužov do Národnej lóže Veľkého Orientu v Ríme. Sísovi sa podarilo získať osobnosti ako politika Aloisa Rašína, primátora Prahy Přemysla Šámala, ktorý sa potom stal prednostom prezidentskej kancelárie T. G. Masaryka (1850 – 1937), starostu českého Sokola Josefa Scheinera, profesorov Bohumila Němca, Viktora Dvorského a Ladislava Syllabu, básnikov Viktora Dyka a Josefa Svatopluka Machara, spisovateľa Karla Čapka, maliara Alfonsa Muchu, ktorému bol udelený titul „Najvyšší komandér“, a iných. Talianska Veľká lóža ich prijala za riadnych členov, a tak v marci 1919 mohli založiť českú lóžu *Národ*. Františka Sísa talianska Veľká lóža vyznamenala členstvom vo svojej Najvyššej rade a udelila mu hodnosť zvrchovaného veľkého generálneho inšpektora 33. stupňa. Ostatní zakla-

dajúci členovia boli povýšení za majstrov. Potom ešte v tom istom roku vzniklo niekoľko ďalších lóží podľa povolání (profesorská, žurnalistická, podnikateľská a iné) a lóža *Šafařík*, ktorej vedúcim bol literárny historik Jaroslav Vlček (1860 – 1930) a ktorej programom bolo pestovanie vzájomnosti so Slovákami. V roku 1922 boli tieto lóže uznané Najvyššou radou v Lausanne. V nasledujúcom roku 1923 sa lóže obidvoch rítov združili a založili vlastnú veľkú lóžu *Národní veliká lóže československá*. Táto potom v roku 1925 vytvorila československé lóže pomenované podľa popredných slovenských slobodomurárov z 19. storočia *Ján Kollár* v Bratislave a *Pavel Josef Šafařík* v Košiciach. Neskôr vznikli na Slovensku aj ďalšie lóže: v roku 1934 *Vatra* v Banskej Bystrici a o rok neskôr *Iskra* v Plešivci. Nezávisle od Národnej veľkej lóže československej vznikla v roku 1927 v Bratislave lóža *Harmonia u pravdy a vernosti* a v roku 1930 lóža *Most*. Podobne v tom istom roku založili v Košiciach lóžu *Comenius*. Ale v roku 1935 sa všetky tieto „nezávislé“ lóže včlenili do Veľkej lóže československej.

To bolo obdobie veľkého rozmachu slobodomurárstva v celom štáte. Verejnosť bola prekvapená a české národné a cirkevné kruhy priam pohoršené, keď vo februári 1928 najbližší spolupracovník prezidenta republiky T. G. Masaryka minister zahraničných vecí Edvard Beneš ako člen

pražskej lóže *Pravda vítězí* prednášal na zasadani nemeckej lóže *Harmonie* v Prahe, v rámci ktorej majster Dr. Paul Haensel založil vedecké slobodomurárske spoločenstvo *Academia Massonica*. Kým v roku 1928 v Česko-Slovensku pôsobilo desať lóží v piatich rozličných mestách, z toho však 6 lóží v Prahe, a mali spolu asi 370 členov, koncom roka 1933 už bolo dvanásť lóží a dva krúžky – jeden z nich v Žiline – v ôsmich mestách, a mali spolu vyše 700 členov. V Prahe si slobodomurári v roku 1929 postavili vlastný palác so svojim „chrámom“. V roku 1930 vyšla prvá slobodomurárska publikácia v slovenskom jazyku, a v nasledujúcom roku český dvojmesačník *Svobodný Zednář* sa stal mesačníkom. V roku 1931 košická lóža *Comenius* začala organizovať slobodomurárske spoločenstvá v Prešove a v Užhorode.

Vytýčeným cieľom československého slobodomurárstva bolo pracovať v duchu základnej slobodomurárskej povinnosti združovať ľudí, ktorí by ináč boli od seba oddelení. Konkrétne v našom prípade to znamenalo intenzívne podporovať fikciu československého národa a jeho štátu. Jasne to formuloval už v prvom čísle časopisu Svobodný Zednář jeden z vedúcich Veľkej lóže československej, vysoký štátny funkcionár Antonín Pavel v roku 1928: „Náš rád obrací se především k inteligenci – rozumím tím inteligenci tvořivou, – neboť chce působit tvořivě na vývoj veškerého života po všech jeho stránkách. Chce vy-

tvoriť m\u00edrovou Mafi\u00ed, ktorá, miluj\u00edc \u00fארl\u00edv\u00e9 republiku, bude pracovať k jej\u00edmu rozkv\u00e9tu a kde potreba, k jej\u00ed bezohledn\u00e9 o\u00edst\u011b. Chce vychov\u00e1vat v\u00faddce, podv\u00faddce a spolupracovníky. Naše bratrstv\u00ed m\u00e1 tedy b\u00fdt bratrstv\u00edm v\u00faddc\u00fa a podv\u00faddc\u00fa, a\u015b jde o v\u00e9du, politiku, hospod\u00e1rsk\u00fd \u00fdivot, um\u00e9n\u00ed nebo i n\u00e1bo\u00fbo\u00fben\u00edsk\u00fd \u00fdivot.“ Tomuto cie\u013bu mali sl\u00faz\u00edt aj nov\u00e9 univerzity, \u00e7esk\u00e1 v Brne a \u00e7eskoslovensk\u00e1 v Bratislave, kde hlavn\u00fdmi organiz\u00e1tormi slobodomur\u00e1rskeho vplyvu boli profesori V\u00e1clav Chaloupeck\u00fd (1882 – 1951) a Albert Pra\u00f4\u00e1k (1880 – 1956). Ve\u013bk\u00fdm priaznivcom slobodomur\u00e1rstva bol s\u00e1m prezident T. G. Masaryk, ktor\u00e9ho považovali za slobodomur\u00e1ra „bez z\u00e1stery“. (V roku 1930 dopomohol aj svojmu fotografovi Janovi \u00d0r\u00e1mkovi, aby sa stal \u00e7lenom l\u00f4\u00f4e.) \u00c7lenmi slobodomur\u00e1rskych l\u00f4\u00f4\u00ed boli mnoh\u00e9 najpoprednej\u00e1\u00e1 osobnosti politick\u00e9ho, kult\u00f4rneho a ekonomick\u00e9ho \u00fdivota, po\u00e7n\u00fc najbli\u00f4\u00e1\u00e1m prezidentov\u00fdm spolupracovníkom a predur\u00e7en\u00fdm n\u00e1stupcom E. Bene\u00e1om, ktor\u00fd bol obk\u013bl\u00fc\u00e7en\u00fd slobodomur\u00e1rskymi „bratmi“, ako s\u00fa profesori Kamil Krofta, Josef Macek a Karel Stoukal, \u010falej viacn\u00e1sobn\u00fd minister Ladislav Feierabend, ktor\u00fd vo svojich pam\u00e1tiach zaznamenal, \u00fe takmer v\u00e1etci ministri pra\u00f4sk\u00fdch vl\u00e1d boli „bratmi“, minister \u00feelezn\u00edc gener\u00e1l Alois Eli\u00e1\u00e1 a mnoh\u00fd in\u00fd. K slobodomur\u00e1rom pat\u00ed aj ve\u013bkopriemyseln\u00fd Jan (nesk\u00f4r Thomas John) Ba\u010f\u00e1. Podobn\u00e1 situ\u00e1cia bola v diplomatickej slu\u00f4\u00f4be, v \u00e1p\u00ed\u00e7kov\u00fdch po-

ziciách finančníctva a národného hospodárstva, v dennej a periodickej tlači, ako aj v armáde.

Do roku 1930 bolo v bývalom Česko-Slovensku už desať lóží, ktoré počítali okolo 500 členov a v roku 1938 približne dvakrát toľko lóží a trikrát toľko členov. V porovnaní so susedným Maďarskom, kde bolo 82 lóží s vyše šesťtisíc členmi, nebolo to veľmi veľa. Ale ich vplyv na univerzitách, v štátnej správe, vo vydavateľstvách i v médiách bol nepomerne veľký, až rozhodujúci. Členmi československých lóží boli takmer výlučne Česi, Maďari, Nemci a Židia. Slováci v tých lóžach tvorili iba nepatrnú menšinu a nikdy nezaložili vlastnú slovenskú lóžu. Jediná lóža, ktorej rokovacím jazykom bola slovenčina – lóža *Felicitas* v Banskej Bystrici – bola začlenená do nemeckej Veľkej lóže, ktorá mala názov *Freimaurergrossloge Lessing zu den drei Ringen in der Tschecho-Slowakischen Republik* a vydávala dvojjazyčné dokumenty v nemeckom a v latinskom jazyku. Významnejšími slovenskými členmi československých lóží boli: povojnový diktátor Slovenska Vavro Šrobár (1867 – 1950), jeho spolupracovník a neskorší minister Anton Štefánek (1877 – 1965), politik Milan Hodža, minister a neskorší predseda Najvyššieho súdu v Brne Vladimír Fajnor (1875 – 1952), ktorý zastával aj funkciu veľmajstra Národnej veľkej lóže, Ivan Markovič (1888 – 1944), Ján Jesenský (1874 – 1945), Ján Ursíny (1896 – 1972), Viliam Paulíny

(1877 – 1945) a jeho syn Viliam Paulíny ml., Elo Šándor (1896 – 1952), Imrich Karvaš (1903 – 1981), Ivan Viest (1882 – 1963), Igor Daxner (1893 – 1960) a iní. Generál Rudolf Viest (1890 – 1945) bol členom lóže v Prahe. Okrem spomenutých československých slobodomurárskych lóží vznikli v tom období na Slovensku aj dve početné čisto židovské lóže *B'nai B'rith*: lóža *Fides* v Bratislave a lóža *Concordia* v Košiciach.

V kritickom októbri roku 1938 sa všetky slobodomurárske lóže v Česko-Slovensku dobrovoľne rozišli, či podľa ich terminológie: prešli do stavu spánku. Už 10. októbra 1938 tak urobila *Národní veliká lóže československá*. Iba židovské lóže *B'nai B'rith* vytrvali až do svojho rozpustenia po 15. marci 1939.

Dnes už vieme z prístupných archívov, že minister vnútra česko-slovenskej vlády slobodomurára Rudolfa Berana (1887 – 1957) Otakar Fischer už v januári 1939 uzavrel dohodu s ríšskym vodcom SS Heinrichom Himmlerom o spolupráci pri zaisťovaní nespoľahlivých živlov. V prílohe k tej zmluve bol aj zoznam slobodomurárskych lóží.

Jedným z prvých policajných opatrení slovenskej autonómnej vlády v októbri 1938 bolo zrušenie slobodomurárskych lóží a ich zhabanie ešte v sídle lóže sa nachádzajúcich dokumentačných materiálov. Podľa fotografií uverejnených vo vtedajšej tlači v zasadacej sieni bratislavskej lóže trónili spolu

s klasickými slobodomurárskymi symbolmi veľké obrazy Jana Amosa Komenského a Tomáša G. Masaryka. Počet členov slobodomurárskych lóží na Slovensku v tom čase dosahoval asi 1 300 osôb. Podľa úradnej správy Krajinského úradu v Bratislave zo 4. novembra 1938 „členstvo v slobodomurárskych lóžach sa grupovalo prevažne z členov náboženstva židovského, ktorých tam bolo 70 – 80 %. (...) Boli to najmä vedúce osobnosti, pracujúce na poli vedeckom a tiež hospodárskom.“

Medzi politickými utečencami na západ bol veľký počet českých slobodomurárov. Ich činnosť v exile opísal diplomat, člen lóže *Baruch Spinoza* a „Veľký Tajemník“ JUDr. Josef Körbel (neskôr Korbel, otec nedávnej americkej ministerky zahraničných vecí Madeleine Albrightovej a učiteľ terajšej poradkyne prezidenta G. W. Busha Condoleezy Riceovej). Už koncom roka 1939 utvorili vo Francúzsku Nezávislé československé slobodomurárske združenie (*Independent Czechoslovak Massonic Association*) a po páde Francúzska sa presunuli do Londýna, kde MUDr. Max Wassermann založil *Emulation Club of the Nation Grand Loge of Czechoslovakia*, ktorý nadviazal styky s anglickou Veľkou lóžou. Za „veľkého majstra“ tejto exilovej lóže vymenovali profesora Univerzity Komenského v Bratislave Vladimíra Klecandu. Činnosť tejto lóže financoval Dr. Edvard Beneš a jeho „minister“ Jan Masaryk (1886 – 1948). Podľa niektorých

dokumentov jestvovala aj v Spojených štátoch amerických lóža *Jan Amos Komenský v exile*, ktorú reprezentoval niekdajší diplomat Dr. Ján Papánek (1896 – 1991).

České slobodomurárske lóže svoju činnosť obnovili až po vojne v septembri 1947. Medzi najvyššími vedúcimi obnovennej pražskej lóže bol bývalý profesor Univerzity Komenského v Bratislave historik Václav Chaloupecký (1882 – 1951). Jej tajomníkom sa stal Pavel Körbel. Na Slovensku sa žiadna lóža neobnovila. České lóže pôsobili pod ochranou prezidenta E. Beneša až do jari 1951. Situácia po „víťaznom februári“ 1948 ich priviedla k tomu, že 1. apríla 1951 na valnom zhromaždení odhlasovali ukončenie svojej činnosti. Už 13. apríla správu uverejnil *Úřední list republiky československé* a lóže boli vymazané z registra spoločností.

Po päťdesiatročnom prerušení svojej organizovanej činnosti sa slobodomurárske lóže z politicky nanúteného „spánku“ rýchlo prebudili. Francúzsky denník *Le Monde* z 10. júla 1990 v obsírnom referáte o opätovnom zažiarení slobodomurárskeho svetla v strednej a východnej Európe zaregistroval aj fakt, že veľmajster Veľkého francúzskeho Orientu v Paríži Jean-Robert Ragache niekoľko dní pred návštevou pápeža Jána Pavla II. v apríli 1990 navštívil Prahu, kde mu predseda vlády Máriaň Čalfa a podpredseda Federálneho zhromaždenia pripravili prijatie ako pre hlavu štátu.

Iný francúzsky denník, *Libération*, v tomto súvisi pripomínal, že otec Václava Havla bol slobodomurár vysokého stupňa a že Ragache pri svojej návšteve v Prahe inštaloval novú lóžu v kláštore sv. Agnesy, ktorý prezident Havel osobne daroval slobodomurárom. Chválil sa, že do lóže sa hneď prihlásilo vyše tisíc občanov.

V tomto novom sídle pražskej lóže už 23. novembra 1991 škótsky rítus za prítomnosti vysokých funkcionárov Organizácie severoatlantickej zmluvy NATO vykonával svoje obrady. Týždeň predtým, 17. novembra, počas návštevy amerického prezidenta George Busha (staršieho) tam bola inaugurovaná *Veľká lóža československá*. Veľký Orient pritom rozhodol, že sa čím skôr založia lóže v Brne, v Ostrave a v Bratislave. Veľmajster Ragache na výročnom zhromaždení Veľkého francúzskeho Orientu vyhlásil: „Nechceme, aby na Východe marxizmus bol nahradený katolicizmom. V krajinách, kde sa zrútil komunizmus, musíme vytvoriť silnú slobodomurársku organizáciu.“

Ale už predtým, v októbri 1991 prezident európskej Veľkej lóže B'nai B'rith, Maurice Honigbaum a Ernst Ludwig Ehrlich, za rituálnej prítomnosti predsedu vlády Dr. Jána Čarnogurského založili novú lóžu tejto židovskej slobodomurárskej organizácie v Bratislave.

Po neúspešnom pokuse obnoviť nemeckú slobodomurársku lóžu v Bratislave, pod záštitou Veľ-

kého Orientu Francúzska dňa 8. mája 1993 založili tam lóžu *Humanizmus*, neskôr obnovili aj lóžu *Ján Kollár*.

Najnovším faktom v tomto ohľade bolo zhromaždenie slobodomurárskych veľmajstrov z Nemecka, Rakúska, Česka, Maďarska a bývalej Juhoslávie, za účasti reprezentantov Veľkých lóží Francúzska, Belgicka, viacerých lóží amerických a vojenských lóží Organizácie Severoatlantickej zmluvy NATO. Zhromaždenie sa konalo 19. januára 2003 vo Viedni a jeho účastníci sa dohodli na zriadení *Veľkej lóže Slovenskej republiky* v roku 2003, ktorej predpokladom budú nové slobodomurárske lóže v Nitre, v Banskej Bystrici, vo Zvolene a v Košiciach. Tieto nové lóže spolu s doterajšími dvoma lóžami v Bratislave – lóža francúzskeho rítu *Humanizmus* a lóža škótskeho rítu *Ján Kollár*, ktoré sa pretvoria na medzinárodnú lóžu – budú základom samostatnej Veľkej lóže Slovenskej republiky. Všetko sa má realizovať do leta toho roku a financovanie majú zaistiť „bratia“ z Veľkej lóže Rakúska, z Veľkej lóže Maďarska a z Veľkej lóže Česka. Osobitná pozornosť sa má venovať lóži v Košiciach, ktorá sa má stať pevnou bázou ako brána pre obchod s Východom.

Naskutku, dňa 17. mája 2003 v Kremnici založili novú medzinárodnú lóžu *Kosmopolis* (Cosmopolitan Lodge no. 11) so sídlom v Bratislave. Na zakladajúcom zhromaždení, ktoré sa konalo

v Dome Komorského, sa zúčastnil aj delegát Európskeho parlamentu Azeglio Fulmini a inšpektor vojenských lóží Severoatlantickej aliancie NATO Jacques Huyghbaert. Podľa internetovej správy „založenie tejto lóže spadá do preskupovania politických záujmov v stredoeurópskom priestore a súvisí s oživeným prenikaním ideológie slobodných murárov do mocenských, ako mienkotvorných, tak aj hospodárskych záujmových sfér kandidátskych krajín“. Podnet na vznik tejto lóže mal vyjsť z kruhov NATO. Medzi ôsmimi zakladajúcimi členmi lóže boli piati členovia českých pražských lóží *A. Mucha* a *Most*, a iba traja členovia bratislavskej lóže *Ján Kollár*.

Katolícka cirkev a slobodomurárstvo

Nemôžeme zakončiť tento veľmi stručný pohľad na slobodných murárov bez toho, žeby sme si položili otázku: Aký je vzťah medzi Katolíckou cirkvou a slobodomurárstvom?

Tu musíme rozlišovať dva dôležité aspekty: autoritu pápežov a biskupov na jednej strane, a konkrétne postoje katolíkov, nevynímajúc kňazov a vysokých cirkevných hodnostárov, v praxi spoločenského života.

Oficiálne stanovisko Katolíckej cirkvi voči slobodomurárstvu zaujal už pápež Klement XII.

v roku 1738 svojím apoštolským listom *In eminenti apostolatus specula*. V tomto dokumente hlava Katolíckej cirkvi jasne poukazuje na nezlučiteľnosť náuk a konania slobodomurárskych tajných spolkov s učením a mravnými zákonmi Cirkvi, a preto zakazuje veriacim vstupovať do takých spoločností, a to pod vopred uloženým trestom cirkevnej exkomunikácie, od ktorého previnilca môže oslobodiť – s výnimkou nebezpečenstva života – iba sám pápež. Pre občanov pápežského štátu kardinál Firrao vydal k tomu edikt, podľa ktorého okrem exkomunikácie hrozila previnilcom aj konfiškácia majetkov, ba i trest smrti.

V roku 1751 pápež Benedikt XIV. vydal bulu *Providas Romanorum Pontificum*, v ktorej poukázal na veľmi nebezpečnú a pre Cirkev neprijateľnú náuku slobodomurárstva, ktorá prijíma a propaguje jedine to náboženstvo, ktoré uznajú všetci ľudia, ako je to zakotvené v „Starých povinnostiach“ ich konštitúcií. V tomto dokumente hlava Katolíckej cirkvi jasne poukazuje na nezlučiteľnosť náuk a konania slobodomurárskych tajných spolkov s učením a mravnými zákonmi Cirkvi, a preto zakazuje veriacim vstupovať do takých spoločností, a to pod vopred uloženým trestom cirkevnej exkomunikácie, od ktorého môže oslobodiť iba sám pápež, s výnimkou bezprostredného nebezpečenstva smrti.

Dokumenty obidvoch pápežov boli jasné, ale ich odozva v Cirkvi bola veľmi slabá. Lebo tak, ako sa

rapídne šírili v celej Európe slobodomurárske lóže a výhody, ktoré lóže svojim členom zaistovali, ich idey prenikali aj do katolíckych kruhov. Odhaduje sa, že v katolíckych štátoch Francúzsko, Rakúsko a Taliansko približne 50 až 60% slobodomurárov tvorili katolíci. A tak pod rúškom osvietenstva lóže hojne lovili aj v kňazských kruhoch. V rakúskej monarchii nebolo takmer biskupského seminára, ktorého rektor by nebol slobodomurárom. Po zrušení jezuitského rádu v roku 1773 mnohí jezuitskí kňazi vstúpili do lóží, z čoho neboli nadšení starí verní slobodomurári, lebo sa obávali ich katolizujúcich vplyvov vo vnútri lóží. Slobodomurársky lexikón vypočítava stovky mien kráľov, kniežat, štátnikov, vojenských dôstojníkov, vedcov, literátov, lekárov a umelcov, ktorí patrili do rozličných lóží. V rubrike „Duchovní“ nachádzame viacerých kardinálov (medzi nimi biskup z Olomúca, knieža Trauttmansdorf, francúzsky arcibiskup v Albi F. J. de Pierres de Bernis), ešte viac arcibiskupov (v Kolíne nad Rýnom, v Regensburgu, v Paríži, v Aix-en-Provence, v Gnezdne, v Mendeze, vo Vilne, v Záhrebe a inde) a celý rad biskupov, opátov, a nižších cirkevných hodnostárov, farárov a rehoľníkov prakticky zo všetkých vtedy známych rehoľných spoločenstiev (zo Slovenska je tam františkán Anton Dudásy z Košíc). V jednom neúplnom tajnom zozname cirkevných osobností, ktoré patrili do slobodomurárskych lóží v 18. sto-

ročí, uverejnenom iba v roku 1990 v Ríme, sa nachádza vyše 1 600 mien. Medzi nimi je napríklad aj arcibiskup Charles gróf z Marcy-Argenteau, apoštolský nuncius pri Bavorskom kráľovskom dvore, potom tretí spišský biskup, barón Michal L. Brigido von Bresvitz (1742 – 1816), ktorý sa stal neskôr aj biskupom-kniežaťom v Ľubľane. Bol členom lóže *Zur Grossmuth* v Pešti, ku ktorej patrili aj profesori tamojšej univerzity kňaz Julius Gabelhofer a piarista Karl Koppi. Ďalej vicerektor kňazského seminára v Prahe, bývalý jezuita Joseph Kadesch, ktorý patrilo do lóže *Zu den drei gekrönten Säulen*. V tej lóži boli aj sekretár pražského arcibiskupa Karl Nunn, exjezuita Johann Zeidler a kňaz Franz Zeidner. Premonštrátsky mních a profesor cirkevného práva Norbert Korber bol čestným členom lóže *Zur aufgehenden Sonne* v Brne. Taktiež krumlovský opát Kleiner, arcibiskup v poľskom Gnezdne Ignacy Krasicki, ďalej bývalý jezuita Franz Spleny, prefekt Tereziána vo Viedni a kanonik v Štajerskom Hradci, ktorý patrilo do lóže *Zur Verschwiegenheit* v Bratislave. Rektor Pražskej univerzity kardinál Rafael Ungar bol tiež členom lóže *Wahrheit und Einigkeit zu den drei gekrönten Säulen*. Členom lóže *Zu den 3 gekrönten Sternen* bol exjezuita profesor Josef Dobrovský. Ďalší exjezuita Charles Michaeler, profesor na univerzite v Innsbrucku a kustos Univerzitetnej knižnice vo Viedni, kde aj prednášal filozofiu na Theresiane, bol členom lóže *Zu den drei Bergen*

v Innsbrucku. Francúzsky kňaz Jean-Marie Gallot, ktorý bol členom lóže *L'Union* v Laval, zavraždený pre vieru v roku 1794, bol v roku 1955 vyhlásený za blahoslaveného.

Po páde Napoleona, ktorý bol s celým svojím vojenským vedením hlboko oddaný slobodomurárstvu, pápež Pius VII. v roku 1814 obnovil rád jezuitov a jeho štátny sekretár kardinál Consalvi vydal veľmi prísny zákaz slobodomurárstva, ktoré obviňoval aj z rozvíjania tajných vražedných plánov v politickej oblasti. Na nebezpečné náuky a činnosť slobodomurárov upozorňovali aj ďalší pápeži dokumentmi rozličnej povahy: Lev XII. (*Quo graviora mala*, 1825), Pius VIII. (*Traditi humilitati nostrae*, 1829), Gregor XVI. (*Mirari vos*, 1832). Nedávno kanonizovaný Pius IX. (1846 – 1878), ktorý na vlastnej koži pocítil, aký je skutočný vzťah slobodomurárstva ku Katolíckej cirkvi, vydal osem rozličných upozornení a zákazov slobodomurárstva. Všetky tie spomenuté zákazy pomaly účinkovali a približne od prvej tretiny 19. storočia nielen kňazské osobnosti prestali vstupovať do lóží, prípadne z nich vystúpili, ale aj niektorí významní laici nasledovali ich príklad. Potom pápež Lev XIII. (1878 –1903), ktorý s mimoriadnou pozornosťou sledoval vývoj spoločnosti aj v sociálnej sfére, 20. apríla 1884 vydal ancykliku *Humanum genus*, ktorú historici považujú za najkompletnejšiu výpoveď učiteľského úradu Cirkvi na túto tému.

Obidvaja títo poslední pápeži neváhali vyhlásiť, že v slobodomurárstve vidia „synagógu Satana, ktorá riadi svoju armádu do šíkov na odpor proti Kristovej Cirkvi“, a definujú slobodomurárstvo ako syntézu všetkých bludov a zhromaždenie všetkých vzbúr človeka proti Bohu, ktoré mobilizuje všetky sily Zla proti silám Dobra. Preto Lev XIII. vyzval katolíkov, aby sa modlili k sv. Michalovi, ktorý zvíťazil nad pekelnými mocnosťami, k sv. Jozefovi, ženíchovi Panny Márie a patrónovi Katolíckej cirkvi, ako aj k sv. apoštolom Petrovi a Pavlovi, aby prišli na pomoc ľudskému pokoleniu ohrozenému toľkými nebezpečenstvami. Vyše pol storočia sa táto modlitba povinne recitovala po každej svätej omši. V roku 1896 sa konal v Tridente protislobodomurársky kongres, aký sa v nasledujúcom roku uskutočnil aj vo Viedni pre celú monarchiu.

V zmysle týchto konštantných stanovísk celého radu pápežov predchádzajúcich dvoch storočí aj nový cirkevný zákonník *Codex iuris canonici*, ktorý v roku 1917 promulgoval pápež Benedikt XV., obsahoval vo svojom kánone 2335 vyslovné zaradenie „slobodomurárskej sekty“ medzi zakázané spoločnosti, ktorých členovia *ipso facto* stiahnu na seba trest exkomunikácie, rezervovanej jednoduchým spôsobom Apoštolskej stolici.

Za pontifikátu Pavla VI. v roku 1974 rímska Kongregácia pre otázky viery vydala obežník pre niektoré biskupské konferencie, ktoré jej položili otázky,

či sa kánon 2335 vzťahuje iba na slobodomurárske lóže, alebo aj na iné združenia tohto druhu. Týmto vyhlásením Svätá stolica potvrdila striktnějšíu interpretáciu tej normy v tom zmysle, že kánon 2335 sa vzťahuje iba na tie združenia, ktoré skutočne bojujú proti Cirkvi. Znenie tohto vyhlásenia vzbudilo zase pochybnosti u viacerých biskupov, či sa zákaz pod trestom exkomunikácie vzťahuje aj na slobodomurárom pridružené združenia.

Nemecká biskupská konferencia, ktorá v rokoch 1974 – 1980 dala viesť oficiálne rozhovory svojich poverencov so zástupcami Spojených veľkých lóží Nemecka, dňa 12. mája 1980 vydala vyhlásenie, v ktorom konštatovala: „Katolícka cirkev musela pri preskúmaní prvých troch stupňov (slobodomurárstva) konštatovať základné a neprekonateľné protiklady. Povaha slobodomurárstva sa nezmenila. Príslušnosť k nemu spochybňuje základy kresťanskej existencie: dôkladné skúmanie slobodomurárskych rituálov a základných náhľadov, ako aj nezmenené sebachápanie slobodomurárov ozrejmuje, že súčasná príslušnosť ku Katolíckej cirkvi a zároveň k slobodomurárstvu je nezlučiteľná.“

Po nastúpení pápeža Jána Pavla II. na Petrov stolec Kongregácia pre otázky viery 17. februára 1981 vydala nové vyhlásenie, ktorým potvrdila, že právna norma kánonu 2335 sa vôbec nezmenila, ale zachováva svoju úplnú platnosť, a preto ani trest exkomunikácie, ani iné tresty neboli zrušené.

Takáto bolá cirkevno-právna situácia až do roku 1983. Vtedy pápež Ján Pavol II. promulgoval nový *Codex iuris canonici*, ktorý nahradil predošlú zbierku platných cirkevných zákonov. V tomto novom kódexe ani v indexe hesiel, ani v texte kánonov sa už vôbec nevyskytuje výraz „slobodomurárstvo“. V príslušnej kapitole je však kánon 1374, ktorý znie: „Kto sa zapíše do spoločnosti, ktorej činnosť je zameraná proti Cirkvi, nech je potrestaný spravodlivým trestom; kto takú spoločnosť podporuje alebo vedie, nech je potrestaný interdiktom.“ Takto zmiernené formulovanie zákazu vstupovať do proticirkevných spoločností a zrušenie automatického trestu exkomunikácie v zmysle smerníc Druhého vatikánskeho koncilu priviedlo niektorých kňazov aj biskupov k pochybnostiam, či Cirkev ešte vôbec zakazuje svojim veriacim vstup do slobodomurárskych lóží. Kongregácia pre vieroučné otázky však už 26. novembra 1983 vydala vyhlásenie, schválené pápežom Jánom Pavlom II., podľa ktorého „Stanovisko Cirkvi voči slobodomurárskym združeniam zostáva i naďalej negatívne, pretože ich princípy Cirkev vždy považovala za nezlučiteľné s jej náukou; a preto zapísať sa do nich je zakázané. Veriaci, ktorí sú členmi slobodomurárskych združení, sa nachádzajú v stave ťažkého hriechu a nemôžu pristupovať ku svätému prijímaniu.“ O dva roky neskôr tá istá kongregácia vydala ďalšie vyhláse-

nie, v ktorom upresnila zákaz z roku 1983 v tom zmysle, že zákaz vstupovať do slobodomurárskych lóží neznamená, že je vylúčený aj akýkoľvek vážny dialóg jednotlivých katolíkov so slobodomurármi.

Dnešný stav týchto vzťahov možno teda stručne vyjadriť takto: Katolík nesmie sa stať členom slobodomurárskej lóže, lebo tým spácha ťažký hriech a nemôže pristúpiť ku svätému prijímaniu. Ale nie je mu zakázané vážne diskutovať so slobodomurármi, čo môže prispieť k lepšiemu vzájomnému poznaniu a pochopeniu partnera. Nikto však nemôže byť v milosti Božej žijúcim členom Katolíckej cirkvi a súčasne aj členom slobodomurárskej lóže.

POUŽITÉ PRAMENE A LITERATÚRA

ABAFU, L.: *Geschichte der Freimaurerei in Österreich-Ungarn*. Budapest 1890-1893.

BASTOUL, Armand: *Les Templiers (1118 – 1312)*. Paris 1908.

BELLOMO, Bino: *La massoneria universale dalle origini ai nostri giorni*. Bologna 1981.

Jüdische Logen. In: *Jüdisches Lexikon*. Frankfurt am Main, 1987, III, s. 1189 – 1199.

BERÁNEK, Jiří: *Tajemství lóží. Svobodné zednářství bez legend a mýtů*. Praha 1994.

BLONDET, Maurizio: *La luce massonica si riaccende da Mosca a Gerusalemme*. In: *Studi cattolici*, č. 376, jún 1992, s. 418 – 421.

CAHILL, E.: *Zákulisie. Slobodomurárstvo a protikresťanské hnutie*. (s. l.) 1995.

CAPRILE, Giovanni: *Cattolici e massoneria*. In: *La Civiltà cattolica*, r. 125/1974, č. 2984, s. 159 – 162.

EGER, Feliks: *Historia Masonerii i innych towarzystw tajnych*. Warszawa 1904.

FINDEL, J. G.: *Histoire de la Franc-Maçonnerie depuis son origine jusqu'à nos jours*. Traduit de l'allemand par E. Tandel. 2. zv., (Leipzig 1861 – 1862), Paris 1866.

INNOCENTI, Ennio: *Inimica Vis. (Pro manuscripto.) Sacra Fraternitas Aurugarum in Urbe*. Roma 1992.

INTROVIGNE, Massimo: *Massoneria e religioni*. Leumann (Torino) 1994.

LENNHOF, Eugen – POSNER, Oskar: *Internationales Freimaurerlexikon*. Wien – München 1932 (1952).

LIPTÁK, Eubomír: *Slobodní muári na Slovensku v období dualizmu*. In: *Historický časopis*, 39, 1, 1991. s. 28 – 47.

MAŠLAN, František: *Komenský a slobodní zednáři*. Praha 1921.

MAŠLAN, František: *O významu a úkolech slobodného zednářství*. Praha 1923.

MOMIGLIANO, Eucardio – CASOLARI, G. M.: *Tutte le encicliche dei Sommi Pontefici, I – II*. Milano 1959.

MORAMARCO, Michele: *Nuova Enciclopedia Massonica*. I. – III. Foggia 1996 – 1997.

La Massoneria. Il vincolo fraterno che gioca con la Storia. Firenze 2006.

PODOLSKÝ, Peter B.: *Slobodomurárstvo – nešťastie našej doby*. Bratislava 2007.

Svobodné zednářství. Praha 1992.

linea recta brevissima
priamo najbližšie k pravde

v edícii vyšli:

1. **Odkedy sme Slováci?** 36 strán
2. **Polemický pohľad na Dejiny Katolíckej cirkvi** 40 strán
3. **Kedy sme vstúpili do dejín?** 40 strán
4. **Nacionalizmus alebo národné povedomie?** 36 strán
5. **Priblížiť sa k pravde**
Kritický pohľad na Stanovisko Historického ústavu SAV k mojej knihe Dejiny Slovenska a Slovákov 210 strán
6. **Moravskí Slováci a cyrilo-metodovské dedičstvo** 36 strán
7. **Jozef Tiso v očiach neslovenských autorov** 36 strán
8. **Slovenská republika a jej vzťah k Svätej stolici (1939 – 1940)** 92 strán
9. **Slobodní murári včera a dnes** 50 strán
10. **T. G. Masaryk a jeho vzťah k Slovákom** 50 strán
11. **Čo ohrozuje našu štátnosť?** 46 strán
12. **Edvard Beneš a jeho vzťah k Slovákom** 56 strán
13. **Židia zo Slovenska** 40 strán

14. **Slováci a Sedembolestná** 56 strán
15. **Jozef Tiso a Židia** 236 strán
16. **Vzťahy medzi Slovákmi a Čechmi** 60 strán
17. **Vedecký chodník k Bohu** 62 strán
18. **Démonizmus v živote a literatúre** 34 strán
19. **Slovenský národný odpor proti nacizmu**
46 strán
20. **Slovenská republika 1939 – 1945 podľa očitého svedka, švajčiarskeho diplomata** 64 strán
21. **Zločin vo fundamente** 48 strán
22. **Slovenské dejiny a ich historiografia** 44 strán
23. **Národná identita a jej historický profil v slovenskej spoločnosti** 56 strán
24. **Ohrozenie kresťanstva v súčasnej politickej situácii** 48 strán
25. **Súčasná slovenská historiografia** 64 strán
26. **Ferdinand Durčanský a jeho vzťah k Hitlerovmu Nemecku** 28 strán
27. **O pôvode a dejoch Slovákov** 44 strán
28. **Osudné dni marca 1939** 44 strán
29. **Slovenská štátnosť v dejinách a dnes** 44 strán
30. **Dvadsať rokov Slovenskej republiky** 60 strán
31. **Priblížiť sa k pravde – Ideologické tézy a historické fakty, 4. vyd., 256 strán, formát A5**
32. **Slovenská politika 1938 – 1939 vo svetle Tisovej náuky o štáte** 44 strán

S historickou tematikou ďalej vyšli tieto publikácie:

Milan S. Ďurica: **Dejiny Slovenska a Slovákov,**
5. vydanie 982 s.

Ján Ch. Korec: **Tisíc rokov Slovenska s Cirkvou** 800 s.

Ján Ch. Korec: **Čo nepoznáme z histórie** 352 s.

Ján Ch. Korec: **Čo nepoznáme z histórie 2.** 280 s.

Ján Ch. Korec: **Dni a roky po barbarskej noci** 176 s.

Karol Sidor, František Vnuk: **Andrej Hlinka** 1030 s.

Milan S. Ďurica: **Jozef Tiso** 594 s.

Štefan Šmálik: **Boží ľud na cestách** 792 s.

František Vnuk: **Stopäťdesiat rokov v živote národa** 470 s.

LINEA RECTA BREVISSIMA

priamo najbližšie k pravde

9

*Ústav dejín kresťanstva na Slovensku
v spolupráci s vydavateľstvom LÚČ
v edícii LINEA RECTA BREVISSIMA predkladajú
záujemcom stručnou, ale vedecky dokumentovanou formou
menej známe, kontroverzné, zamlčované a neraz falšované
historické témy a ich účelovo podmienené interpretácie,
ktoré sa odrážajú na súčasnom myslení mnohých
a podmieňujú spoločenské dianie v našom národe a štáte.*

*Naším zámerom je priblížiť sa k historickej pravde.
Lebo len pravda naozaj oslobodzuje.*

Doteraz vyšli:

- 1. Odkedy sme Slováci? • 2. Polemický pohľad na Dejiny
Katolíckej cirkvi • 3. Kedy sme vstúpili do dejín? •*
- 4. Nacionalizmus alebo národné povedomie? • 5. Priblížiť
sa k pravde • 6. Moravskí Slováci • 7. Jozef Tiso v očiach
neslovenských autorov • 8. Slovenská republika a jej
vzťahy k Svätej stolici • 9. Slobodní murári*
- 10. T. G. Masaryk*

ISBN 978-80-7114-652-0

9 788071 146520